

תקציר הדו"ח השני

מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה על פי המשפט הבינלאומי

שבט התשע"ג, פברואר 2013

1. ממשלת ישראל הטילה על הוועדה לבדוק – מלבד הנושאים שנדונו בדו"ח הראשון של הוועדה – "האם מנגנון הבדיקה והחקירה ביחס לתלונות וטענות המועלות בדבר הפרות של דיני הלחימה... תואם את חובותיה של מדינת ישראל בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי".

2. דו"ח הוועדה סוקר את כללי המשפט הבינלאומי ואת המגמות השוררות בהקשר זה במדינות נוספות, ובהתאם לכך מגבש עקרונות והמלצות שישפרו את דרכי הפעולה של המנגנונים הפועלים בישראל, וכן יתאימו אותם, לפי הצורך, לכללים האמורים. מטבע הדברים, מתמקד הדו"ח במיוחד במנגנוני הבדיקה והחקירה הצבאיים, אולם נבדקו גם מנגנוני הבדיקה והחקירה של זרועות הביטחון האחרות וכן של מקבלי החלטות בכירים במערכת הצבאית ובמערכות האזרחיות.

3. כחברים בוועדה מונו שופט בית המשפט העליון בדימוס יעקב טירקל, יו"ר; האלוף (במיל.) עמוס חורב; השגריר ראובן מרחב; ופרופ' מיגל דויטש.

כמו כן, מונו מומחים זרים לשמש משקיפים: הלורד דיוויד טרימבל מאירלנד, חתן פרס נובל לשלום ולשעבר השר הראשון של הפרלמנט של צפון אירלנד, וכן תת אלוף (במיל.) קנת' ווטקין מקנדה, לשעבר הפרקליט הצבאי הראשי של צבא קנדה. תת אלוף ווטקין פרש מתפקידו באפריל 2011 בשל התחייבות קודמת שלו ובמקומו מונה לשמש משקיף פרופ' טימות'י מק'קורמק מאוסטרליה, המשמש יועץ מיוחד למשפט בינלאומי הומניטארי ליד התובע הכללי בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג.

4. ביצירתו של דו"ח זה סייעו מומחים בעלי שיעור קומה בינלאומי ובין היתר, פרופ' קלאוס קרס, ראש המכון למשפט בינלאומי, שלום וביטחון מאוניברסיטת קלן בגרמניה, ופרופ' גבריאלה בלום מאוניברסיטת הרווארד בארצות הברית, שסמכו את ידיהם על הניתוח המשפטי,

וכן ייעצו לוועדה בגיבוש המלצותיה. גם פרופ' מייקל שמיט סייע לוועדה, עד מינויו לראש המחלקה למשפט בינלאומי במכללה ללוחמה ימית של חיל הים האמריקאי בספטמבר 2011.

5. מלבד היועצים המומחים, סייעו לוועדה גם צוות משפטנים מהארץ ומחו"ל, רובם בעלי תארים מתקדמים, המתמחים במשפט הבינלאומי. מרכז הוועדה, עו"ד הושע גוטליב, ניצח ביעילות ובבקיאות על מלאכת ההרכבה של הדו"ח, על הקשרים עם היועצים המומחים והצוות המקצועי והמנהלי ועל התיאום ביניהם.

שיטת העבודה של הוועדה

6. הוועדה אספה את המידע שהיה דרוש לה בדרכים שונות, לרבות בדרך של איסוף חומר וגביית עדויות בעל פה ובכתב ממספר גורמים: גורמים מטעם הממשלה; נציגים של ארגוני זכויות אדם; ומומחים בתחום המשפט הבינלאומי. על מנת להתרשם באופן בלתי אמצעי מתהליכי הבדיקה והחקירה כפי שהם נעשים בפועל, בדקה הוועדה בעיון גם מדגם של תיקי בדיקה וחקירה שנערכו בצה"ל.

כמו כן, ערכה הוועדה השוואה מקיפה בין מנגנוני הבדיקה והחקירה של שש מדינות – ארה"ב, קנדה, אוסטרליה, בריטניה, גרמניה והולנד. למדינות אלה יש מערכות משוכללות לחקירת הפרות של דיני הלחימה ולטיפול בהן על ידי הליכים פליליים או משמעתיים. לצורך עריכת הסקירות נבחרו מכל אחת ממדינות אלה מומחים, חלקם בעלי ניסיון מעשי בתפקידים בכירים במערכות המשפט הצבאיות של המדינות שסקרו, על מנת שיכינו דו"ח מקיף בתשובה לשאלון שהפנתה אליהם הוועדה.

מבנה הדו"ח

7. בדו"ח זה חמישה פרקים. פרק א' משרטט את המסגרת הנורמטיבית החלה על בדיקה וחקירה של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה. הוועדה מצאה כי על פי כללי המשפט הבינלאומי ההומניטארי, משפט זכויות האדם הבינלאומי והמשפט הבינלאומי הפלילי, קיימת חובה לערוך חקירה כל אימת שיש חשד סביר שנעשה פשע מלחמה. חקירה כאמור תהיה בדרך כלל פלילית, אולם היא עשויה גם ללבוש צורות אחרות (כגון ועדת חקירה). כאשר המידע לגבי האירוע הינו חלקי או נסיבתי בלבד, ובמיוחד כאשר התרחש אירוע חריג כמו מקרה מוות בלתי צפוי של אזרחים, מצאה הוועדה כי קיימת חובה לערוך 'הערכה עובדתית'. הערכה עובדתית היא בדיקה מקדמית של עובדות האירוע שמטרתה איסוף מידע שיש בו כדי לסייע לרשויות המוסמכות בקבלת ההחלטה בדבר הצורך בחקירה. כרי כי אם במסגרת ההערכה העובדתית מתגלות נסיבות המקימות חשד סביר לביצוע פשע מלחמה, יש לפתוח בחקירה.

מהוראות המשפט הבינלאומי ההומניטארי החלות על עימות מזוין עולה, כי מותו או פציעתו של אדם כשלעצמם אינם מקימים חשד סביר לביצוע פשע מלחמה. לעומת זאת, כאשר אין בשטח הנדון לחימה של ממש וכוחות הצבא עוסקים בפעילות של אכיפת חוק כגון שמירה על הסדר הציבורי, הרי די במוות או בפציעה חמורה של אדם על ידי כוחות הביטחון כדי להקים חובה לפתוח מיד בחקירה.

בין שהחקירה היא פלילית ובין שהיא בדרך אחרת, עליה להיערך על פי העקרונות הכלליים שבהם מותנית 'חקירה אפקטיבית': עצמאות; העדר משוא פנים; אפקטיביות ויסודיות; מהירות; ושקיפות. אופן יישום העקרונות הכלליים עשוי להשתנות לפי ההקשר והנסיבות.

בנוסף, מצאה הוועדה כי על מנת להבטיח את הציות לדיני החימה ואת יישומם יש חובה לערוך בדיקה בגין כל חשד להפרה של דיני החימה שאיננה באה בגדר פשע מלחמה.

8. פרק ב' הוא סיכום של ההשוואה המקיפה, שערכה הוועדה של מנגנוני הבדיקה והחקירה בשש המדינות שנסקרו. כאן עמדה הוועדה, בין היתר, על הפרקטיקות הנוהגות במדינות שנסקרו לגבי חובות הדיווח המוטלות על חיילים ומפקדים, תנאי הסף הדרושים לקיום חקירה, התנאים לעריכתה של הערכה עובדתית, וכן על דרכי הפעולה הנהוגות בבדיקות ובחקירות הנערכות באותן מדינות. הוועדה מצאה כי בשנים האחרונות יזמו רוב המדינות שנסקרו שינויים מוסדיים במערכות הבדיקה והחקירה שלהן. אחת המגמות העיקריות בקרב מרבית המדינות היא הדגשת העצמאות של גופי החקירה, זאת על ידי הפרדתם משרשרת הפיקוד או על ידי חיזוק מנגנוני הפיקוח והביקורת החיצוניים על גופים אלה.

9. פרק ג' סוקר את מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל. בפרק מוצגת המסגרת הנורמטיבית בישראל שבבסיס החובה לחקור הפרות וכן ההוראות הנורמטיביות, המגדירות את ההפרות הרלוונטיות, דהיינו - אילו עבירות שבדין הישראלי הפנימי ענינן הפרה של דיני החימה. עיקר ענינו של פרק זה הוא המנגנונים העוסקים בבדיקה ובחקירה של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני החימה המכוונות כלפי חיילי צה"ל, שוטרים, חוקרי שב"כ, סוהרים והדרג האזרחי. כמו כן מתוארים המוסדות המפקחים והמבקרים את פעילותם של מנגנונים אלה. בהקשר זה מפורטים הנהלים לדיווח על אירועים חשודים, העילות לפתיחה בבדיקה ובחקירה וכן נסקרים תהליכי הבדיקה והחקירה במנגנונים השונים.

10. פרק ד' ענינו בדיקת התאמתם של מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל העוסקים בתלונות וטענות בדבר הפרות של דיני החימה (פרק ג') לחובותיה של מדינת ישראל לפי כללי המשפט הבינלאומי (פרק א'), תוך השוואה למגמות המשתקפות בפרקטיקות של המדינות שנסקרו (פרק

ב''). בבואה לגבש את המלצותיה נתנה הוועדה דעתה לכך שלכל מדינה שיקול דעת נרחב בבואה לבחור כלים ומנגנונים לצורך הגשמת חובותיה לפי המשפט הבינלאומי, וזאת בהתאם לתנאי כל ארץ ותושביה, מוסדות השלטון שלה ושיטתה החוקתית והמשפטית. לפיכך, כאשר סברה הוועדה כי יש מקום לשנות את אופני הפעולה של מנגנוני בדיקה וחקירה ישראליים בענינים מסוימים, אין ללמוד מכך בהכרח על פגמים שהיו בעבר, אלא על שאיפתה של הוועדה להתוות דרך למנגנונים ולדרכי פעולה שיהיו טובים יותר בעתיד. הוועדה גיבשה שמונה עשרה המלצות אשר תוצגנה בקצרה בהמשך תקציר זה.

11. פרק ה' דן בשאלת התאמת מנגנוני הבדיקה והחקירה באירוע הימי מיום 31 מאי 2010, לכללי המשפט הבינלאומי. הפרק סוקר את פעולות הבדיקה והחקירה שננקטו במנגנונים השונים בישראל ודן באחדות מן הסוגיות העולות מתוך נסיבות האירועים בהקשר של מנגנוני הבדיקה והחקירה ואופן תפקודם בחקירת האירוע, לאור כללי המשפט הבינלאומי, כפי שנותחו בדו"ח זה. למרות אופיו הייחודי של האירוע הימי, הרי שרוב הבעיות שזוהו במהלך הבחינה של תהליכי הבדיקה והחקירה שננקטו לאחר האירוע הימי לא היו ייחודיות לאירוע זה. פרק זה הוא אפוא, דוגמא ליישום העקרונות שהותוו בדו"ח זה על מקרה פרטני.

סיכום המסקנות וההמלצות

12. בסופו של דבר קבעה הוועדה כי מנגנוני הבדיקה והחקירה של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה הקיימים בישראל מתיישבים, בדרך כלל, עם חובותיה של מדינת ישראל לפי כללי המשפט הבינלאומי. עם זאת, סברה הוועדה כי בתחומים אחדים יש מקום לשיפורים במנגנוני הבדיקה והחקירה וכי באחדים מן התחומים יש מקום לשינויים במדיניות המקובלת. עוד סברה הוועדה כי פרקטיקות מסוימות - הראויות כשלעצמן - טוב להן שיעוגנו בהנחיות כתובות מפורשות שינתן להן פומבי. עמדת הוועדה היא כי מימושן של ההמלצות יתרום לשיפור היעילות של מנגנוני החקירה והבדיקה, בהתאם לאמות המידה המקובלות על המתקנות שבאומות.

עיקרי המסקנות וההמלצות אליהן הגיעה הוועדה בדו"ח זה הן:

המלצה מס' 1: חקיקת 'פשעי מלחמה'

על משרד המשפטים ליזום חקיקה מתאימה בכל מקרה שבו קיים חסר הנוגע לאיסורים פליליים בינלאומיים שאין להם מקבילה בדין הפלילי הישראלי.

מעבר לאמור, הוועדה רואה חשיבות בקליטה מפורשת של הנורמות הבינלאומיות לגבי פשעי מלחמה למשפטה של מדינת ישראל.

המלצה מס' 2: אחריותם של מפקדים וממונים אזרחיים

תיקבענה הוראות בחוק, המטילות על מפקדים וממונים אזרחיים אחריות פלילית ישירה בשל עבירות שעברו הכפופים להם, כאשר הם לא נקטו בכל האמצעים הסבירים למנוע ביצוע עבירות או לא פעלו להביא את האחראים לדין כאשר נודע להם על העבירות לאחר מעשה.

המלצה מס' 3: חובות דיווח

נוהל הדיווח על אירועים במסגרתם נפגעו אזרחים פלסטיניים, שקבע הרמטכ"ל בעקבות התחייבות המדינה לבג"ץ בשנת 2005, אינו מיושם. יש לעגן את נוהל הדיווח בהוראות הפיקוד העליון ויש להחילו על כלל האירועים בהם מעורבים כוחות צה"ל או כוחות הפועלים תחת אחריות צה"ל. יש להטמיע את נוהל הדיווח ולהטיל סנקציות על מפקדים שלא מילאו אחרי הוראותיו.

במסגרת נוהל הדיווח יש לתעד את זירת האירוע. חובה זאת כוללת תפיסה של כל מוצג וכל תיעוד אפשרי שיש בו לסייע לבדיקה ולחקירה, לרבות שמירת מוצגים בתנאים שיאפשרו את בדיקתם לאחר מכן.

המלצה מס' 4: עילות המקימות חובה לבדוק ולחקור

הוועדה מצאה כי 'מדיניות החקירות' הנוהגת בצה"ל בעקבות מותו של אדם במסגרת פעילות לחימה תואמת את חובותיה של מדינת ישראל על פי המשפט הבינלאומי. יש לעגן מדיניות זו כראוי בהוראות המתאימות.

לצורך בירור מהיר ככל האפשר של תלונות בדבר הפרות של דיני הלחימה על הפרקליטות הצבאית לסווג עם קבלת הדיווח הראשוני על אירוע את ההקשר המשפטי שלו; לאמור, האם מדובר באירוע לחימה, שחלים עליו דיני העימות המזוין, או בכל אירוע אחר, שחלות עליו נורמות של אכיפת חוק.

המלצה מס' 5: הערכה עובדתית

תחקיר מבצעי לא נועד לצרכי ההחלטה בדבר פתיחה בחקירה. יש להקים מנגנון לצורך עריכת הערכה עובדתית, אשר על בסיס ממצאיו יחליט הפרקליט הצבאי הראשי (פצ"ר) אם יש צורך לפתוח בחקירה. לשם כך יוקם בצה"ל צוות מיוחד שיכלול בעלי מומחיות בתחום המבצעי, בדין הבינלאומי ובתחום החקירות. תפקיד הצוות יהיה לספק לפצ"ר מידע מלא ככל הניתן, בתוך פרק זמן שייקבע בנהלים, שיאפשר לפצ"ר להחליט אם יש צורך לפתוח בחקירה.

במסגרת ההערכה העובדתית יתושאלו, ככל הניתן, גם מתלוננים ועדים נוספים שאינם חיילים.

המלצה מס' 6 : ההחלטה בדבר פתיחה בחקירה

תיקבע בנהלים מסגרת זמן בת שבועות בודדים, שבגדרה יהיה על הפצ"ר להחליט אם לפתוח בחקירה על בסיס החומר שלפניו.

אין להתלות את סמכות הפצ"ר להורות על פתיחה בחקירה בהיוועצות באלוף האחראי על היחידה המעורבת באירוע, אלא יש לאפשר לפצ"ר להיוועץ במפקד כפי שימצא לנכון.

כל החלטה של הפצ"ר שלא לפתוח בחקירה, תהיה מנומקת.

בתום הליך בדיקה ובתום חקירת מצ"ח, בין אם ההחלטה היא לסגור את התיק ובין אם לאו, על הפצ"ר לשקול העברה של החומר הרלוונטי לדרגים הפיקודיים.

המלצה מס' 7 : עצמאות הפצ"ר

הכפפתו המקצועית של הפצ"ר ליועץ המשפטי לממשלה מתיישבת עם עקרון העצמאות שנקבע במשפט הבינלאומי. עם זאת, יש צורך בהליכי חקיקה ובמהלכים ארגונים על מנת להבטיח כפיפות זו:

הפצ"ר ימונה על ידי שר הביטחון, על בסיס המלצותיה של ועדה מקצועית – ציבורית. על מנת למסד את הכפיפות המקצועית של הפצ"ר ליועץ המשפטי לממשלה, על האחרון להיות יושב ראש או חבר הוועדה המקצועית-ציבורית.

יש לקצוב את משך כהונתו של הפצ"ר, בדומה ליועץ המשפטי לממשלה, לתקופה אחת של שש שנים, שאיננה ניתנת להארכה. כמו כן, תיקבע לפצ"ר דרגה קבועה.

המלצה מס' 8 : 'הכובע הכפול' של הפצ"ר

על מנת למנוע חשש של מראית עין של משוא פנים, בשל 'כובעו הכפול' של הפצ"ר – כראש מערך התביעה הצבאית וכראש מערך הייעוץ המשפטי – יש לחזק את מעמדו ועצמאותו של התובע הצבאי הראשי (תצ"ר).

התצ"ר ימונה על ידי שר הביטחון, לפי המלצה של ועדה שבראשה יעמוד הפצ"ר. משך כהונתו ודרגתו של התצ"ר ייקבעו מראש.

המלצה מס' 9 : חקירות המשטרה הצבאית החוקרת (מצ"ח)

יש להקים מחלקת מצ"ח לענינים מבצעיים שתפעל לצד הפרקליטות לענינים מבצעיים שבסיסה יתפרסו באזורים שבהם מתרחשים האירועים הנחקרים. בין החוקרים יהיו גם חוקרים הבקאים בשפה הערבית.

המלצה מס' 10 : קביעת מסגרת זמן לחקירה

על הפצ"ר, בתאום עם היועץ המשפטי לממשלה, לקבוע את משך הזמן המרבי שבין ההחלטה לפתוח בחקירה לבין החלטה לנקוט צעדים משפטיים או משמעתיים או לסגור את התיק.

הפצ"ר יפרסם, אחת לשנה לפחות, נתונים סטטיסטיים בדבר משך זמן הטיפול בתיקים.

המלצה מס' 11 : שקיפות ההליכים

יש להחיל את ההסדרים הקבועים בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001, בדבר קבלת מידע על ההליך הפלילי, בשינויים המחויבים, גם על מי שנפגעו מפעולות אכיפת חוק של כוחות הביטחון, הנחקרות על ידי מצ"ח.

הפרקליטות הצבאית תטמיע תהליך תיעוד קפדני של כל פעולות הבדיקה והחקירה שנעשו בתיק ושל כל ההחלטות בו, ובמיוחד בתיקים שבהם נערכות חקירות של טענות לגבי הפרות של דיני הלחימה.

המלצה מס' 12 : פיקוח על הייעוץ המשפטי בפרקליטות הצבאית

על מנת לחזק את יכולתו של היועץ המשפטי לממשלה להפעיל את סמכויות הפיקוח שלו על הייעוץ המשפטי של הפצ"ר, יש להקים יחידה במחלקת הייעוץ והחקיקה שבמשרד המשפטים, שתתמחה בדיני הלחימה.

המלצה מס' 13 : ביקורת פרטנית ומערכתית על מערך התביעה בפרקליטות הצבאית

יש לקבוע בחוק הליך של ערר לפני היועץ המשפטי לממשלה על החלטות הפצ"ר. בחקיקה זאת ייקבע משך הזמן להגשת ערר ולמתן החלטה בו.

נציבות התלונות על הפרקליטות, לכשתוקם, תוסמך לבקר גם את התביעה הצבאית על כל זרועותיה, ובכלל זה לעקוב אחרי הגופים בצה"ל המנהלים בדיקות וחקירות על מנת לוודא שהנהלים והמדיניות של הפצ"ר מיושמים הלכה למעשה.

המלצה מס' 14 : הטיפול בתלונות נגד שוטרים

בדיקה וחקירה של טענות המופנות כלפי שוטרים שפעלו תחת פיקוד צה"ל, תהיה בידי צה"ל ולא בידי המשטרה או המחלקה לחקירת שוטרים שבמשרד המשפטים.

המלצה מס' 15 : הטיפול בתלונות נגד חוקרי שירות הביטחון הכללי

יש להעביר את תפקידי הממונה על בדיקת תלונות נחקרים בשב"כ למחלקה לחקירת שוטרים שבמשרד המשפטים.

יש לערוך תיעוד חזותי מלא של כל חקירות השב"כ, לפי כללים שיקבע היועץ המשפטי לממשלה בתאום עם ראש השב"כ.

המלצה מס' 16 : הטיפול בתלונות נגד סוהרים

על ראש אגף החקירות והמודיעין במשטרה לוודא שבמסגרת הכשרתם של שוטרים החוקרים סוהרים שלגביהם הוגשו תלונות הנוגעות להפרת דיני הלחימה יושם דגש על לימוד הכללים הרלוונטיים במשפט הבינלאומי.

המלצה מס' 17 : הטיפול בתלונות נגד הדרג האזרחי

הוועדה מצאה כי השיטה של חקירת דרגים בכירים על ידי ועדות חקירה ובדיקה המקובלת בישראל תואמת את חובותיה על פי המשפט הבינלאומי לחקור מעשים, החלטות או מחדלים, המעלים חשד להפרות חמורות של דיני הלחימה.

המלצה מס' 18 : הטמעת המלצות הוועדה

על הפצ"ר לפרסם קובץ מקיף ומעודכן של הנחיות למנגנוני הבדיקה והחקירה בצה"ל. על הקובץ להדריך את מנגנוני הבדיקה והחקירה לגבי הטיפול בתלונות ובטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה. בהנחיות הפצ"ר ישולבו ההוראות והנהלים שיגובשו כתוצאה מהמלצות דו"ח זה. על הקובץ להיות פתוח לציבור.

הוועדה ממליצה כי ראש הממשלה ימנה צוות יישום בלתי תלוי שיעקוב אחרי יישום המלצות הדו"ח וידווח על כך מעת לעת לראש הממשלה.

מסקנות הוועדה לגבי אופן חקירת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010

אף שבסופו של דבר נחקרו כל פרטי האירוע, מצאה הוועדה לנכון לציין מספר קשיים מבניים שנתגלו במהלך חקירת האירוע ואשר ממחישים את חשיבות ההמלצות בדו"ח זה:

הוועדה עמדה על כך שאין גורם אזרחי שמרכז את כל ההיבטים של פעילות כוחות הביטחון מזווית הראייה של המשפט הבינלאומי. הוועדה ראתה בכך חיזוק להמלצתה בדבר הקמת יחידה במחלקת הייעוץ והחקיקה שבמשרד המשפטים, שתמחה בדיני הלחימה (ראו המלצה מס' 12 לעיל).

הוועדה קבעה כי החלטת הפצ"ר שלא לפתוח בחקירת מצ"ח מיד לאחר האירוע הימי עלתה בקנה אחד עם כללי המשפט הבינלאומי (ראו המלצה מס' 4 לעיל). עם זאת, יש לשקול אימוץ של מדיניות לפיה תיפתח חקירה כאשר התרחשו אירועים משמעותיים וחריגים על אף שאין חובה משפטית לחקור אירועים כאמור.

יש לקבוע שיטה מסודרת של תיעוד זירות אירוע על ידי יצירתם של נהלים, העלאתם על הכתב, הטמעתם ואכיפתם (ראו גם המלצה מס' 3 לעיל).

הוועדה מצאה חיזוק להמלצתה לפיה יש קושי להסתמך על תחקיר מבצעי לצורך ההחלטה בדבר פתיחה בחקירה, וכי במקרים שבהם קיים מידע חלקי או נסיבתי בלבד לגבי נסיבות האירוע יש לכוון צוות הערכה עובדתית שיתמקד בהיבטים המשפטיים של האירוע (ראו המלצה מס' 5 לעיל).

דברי נעילה

13. בכך נסתיימה מלאכתה של הוועדה בחקירת המנגנונים והדרכים של בדיקה וחקירה של תלונות וטענות בדבר הפרות דיני הלחימה. בכך תמה גם השליחות שהפקידה ממשלת ישראל בידי הוועדה. הוועדה מביעה את תקוותה כי שני הדוחות שיצאו מתחת ידיה יתרמו את תרומתם לא רק למשפט ולחברה בישראל, אלא לכל קהילת האומות שוחרות זכויות האדם.